

JELENTÉS

A magánszemélyek jövedelemadózásának egyszerűsítését célzó munkacsoport javaslatairól

Vezetői összefoglaló

A magánszemélyek jövedelmeinek adózása az elmúlt időszakban jelentős átalakuláson ment keresztül. Az egykulcsos adó bevezetésével, a munkajövedelmeket terhelő járulékok és adónemek összevonásával és az adóalapok ezzel járó harmonizálásával, az őstermelők és egyéni vállalkozók átalányadózására vonatkozó új szabályrendszer kialakításával és a nyugdíj melletti foglalkoztatásra vonatkozó szabályok egységesítésével összességében egy a korábbinál letisztultabb adórendszer jött létre.

Mindez azonban nem jelenti, hogy ne maradt volna mozgástér a rendszer további egyszerűsítésére, konzisztenciájának további erősítésére. A tartalmi változások ellenére a személyi jövedelemadó törvény struktúrája továbbra is az egykori progresszív, duális adórendszer logikája alapján épül fel. Az egyéni vállalkozók adózásának általános szabályozása nem a tipikus – jellemzően önfoglalkoztató vagy csupán 1-2 foglalkoztatottal rendelkező – egyéni vállalkozó, hanem sokkal inkább egy kisvállalkozás élethelyzetéből, igényeiből indul ki. Az idők során egymás mellé épült, hasonló célú kedvezmények, speciális adózási rezsimek, specifikus szabályok kialakítása során nem mindig jutott elég figyelem a már létező és az új szabályok közti konzisztencia megteremtésére. Sok esetben pedig egyes termékekhez, működési formákhoz kapcsolódóan párhuzamosan működnek egymás mellett hasonló tartalmú, de egyes részleteiben eltérő szabályrendszerek, amelyek egy általános, minden érintettre ráhúzható keretrendszer kialakításával egységesebbé, átláthatóbbá válhatnának. Az adószabályok szerves fejlődéséből adódóan bizonyos szabályok „történelmi örökségként” vannak jelen az adórendszerben, ugyanakkor a gazdaság átalakulásával vagy az adókönyvet változásával jelentőségüket veszítették.

Egy teljesen újjáalkotott, minden részletében újragondolt szja-szabályozás kialakítását jelenleg sem a munkacsoport rendelkezésére álló időbeli keretek, sem a meglévő szabályozási kapacitások nem teszik lehetővé, és egy ilyen változás a gazdaság szereplői esetében is jelentős alkalmazkodási költségekkel járna. A magánszemélyek adózásának egyszerűsítését célzó munkacsoport javaslatcsomagja ezért a legfontosabb olyan részterületek azonosítására törekszik, ahol az adórendszer további egyszerűsítésére nyílik mozgástér, amelyek már rövidtávon is megvalósíthatóak, ezért elsősorban ezek esetében fogalmaz meg az egyszerűsítés irányába mutató javaslatokat.

A munkacsoport jelentésének felépítése ezen célokhoz igazodik:

- **Az egyéni vállalkozók adózását** vizsgáló fejezetben az egyéni vállalkozók adózására vonatkozó általános szabályok átfogó, koncepcionális egyszerűsítésére teszünk javaslatot, amelynek keretében megszűnne az egyéni vállalkozók „kvázi társaságként” való adóztatása, igazodva ezzel az érintettek körének valós jellemzőihez.
- A második fejezetben a különböző **egyszerűsített adózási formák** kapcsán is javaslatot teszünk bizonyos a rendszer egyszerűsítését, illetve a koherencia erősítését célzó módosításokra.

- A harmadik fejezetben **további területeket** is azonosítunk, ahol az adórendszer egyszerűsíthető, illetve annak konzisztenciája erősíthető. Ezek jellemzően nem igénylik az adószabályozás nagyobb mértékű módosítását.

A legfontosabb javaslatokat és azok megvalósíthatóságának időtávját az alábbi táblázatban foglaljuk össze:

Javasolt intézkedés	Javasolt időzítés
Az egyéni vállalkozók adózásának koncepcionális egyszerűsítése (felkészülési idővel)	2025.01.01.
A társas vállalkozási formákra való áttérés megkönnyítése	2025.01.01.
A minimális szocho- és járulékfizetési kötelezettségre vonatkozó szabályok finomítása	2025.01.01.
Ház körüli munka regisztrációs díjának megszüntetése	2024.01.01.
Az egyszerűsített foglalkoztatás terhének szochoba olvasztása	2024.01.01.
Szociális hozzájárulási adó 112,5 százalékos szorzójának eltörlése	2025.01.01.
Béren kívüli juttatások, reprezentáció, üzleti ajándék negyedéves bevallása	2024.01.01.
Szociális hozzájárulási adó kedvezmények alapjának egységesítése	2024.01.01.
Csekély értékű ajándék szabályainak lazítása (évente 3 alkalommal)	2024.01.01.

Az általános szabályozási keretrendszer koherenciája

Helyzetértékelés

Az adórendszer kialakítása során fontos szempont, hogy a hasonló jellegű jövedelmek adóterhei és szabályozása minél közelebb álljon egymáshoz. Ez egyrészt növeli az adórendszer közérthetőségét, másrészt csökkenti az adóoptimalizálási lehetőségeket az egyes jövedelmek más jövedelemtípusba való „átforgatása” révén. Emellett egy egységesebb szabályozási környezet jóval kevesebb részletszabályt is igényel mind a jövedelmekhez kapcsolódó adóalap és adókötelezettség, mind a fent említett adóoptimalizálási lehetőségek elleni fellépés terén. További előny, hogy egy egységesebb szabályozási környezet egyszerűbb, átláthatóbb bevallásokat is tesz lehetővé, csökkentve ezáltal az adózók adminisztrációs költségeit. (Ez az előzetesen kitöltött adóbevallások korában is jelentős előny, különösen, ha a bevallást az adózónak valamilyen okból módosítania kell.) Emellett egy egyszerűbb szabályrendszer mellett a folyamatok automatizálása és a bevallások kiajánlása is lényegesen kevesebb nehézségbe ütközik.

Az adórendszer elmúlt években bekövetkezett változtatásai során jelentős lépések történtek annak érdekében, hogy az egymáshoz hasonló jövedelemkategóriák adóztatása egységesebbé, ezáltal egyszerűbbé és átláthatóbbá váljon. Ez a folyamat sorozatos, részben egymásra épülő lépések eredménye volt:

- Az egykulcsos adó bevezetésével minden jövedelem szja kulcsa egységessé vált.
- A munkáltatói járulékkerhek szociális hozzájárulási adóba (szocho-ba) való összeolvasztásával a korábbi eltérő adó- és járulékalapok is egységessé váltak, így minden szocho terhet viselő jövedelmet azonos mértékű adó terhel.

- A szochoba a későbbi évek során a szakképzési hozzájárulás és az eho is beolvadt, ami szintén hozzájárult az adóalapok és adómértékek egységesebb kialakításához.
- A nyugdíj melletti foglalkoztatásra vonatkozó új szabályok bevezetése fontos lépést jelentett a járulékszabályok egységesebb kialakítása irányába.
- Ezt követően, az új járuléktörvény bevezetésével a munkavállalói járulékterhek alapja is egységessé vált, és nagyjából a járulékmértékek is kiegyenlítődték. (Bár egyes esetekben még szükséges volt egy egységes, 10%-os járulékkulcs fenntartása.)
- Az új átalányadózási konstrukció bevezetése az östermelők és az egyéni vállalkozók számára ugyancsak jelentős lépést jelentett abba az irányba, hogy a hasonló helyzetben lévők adózásában hasonló szabályozási megközelítések érvényesüljenek.

Egyes részterületek szabályozását ugyanakkor a fent bemutatott egyszerűsítések még nem érintették, így a megkezdett munkát a jövőben még folytatni lehet. A jelenlegi szabályozás főbb elemeit az alábbi táblázat foglalja össze, amelyben az is nyomon követhető, hogy milyen területen érvényesülnek egységesebb szabályok és hol heterogénebb a szabályrendszer. A szabályok konzisztenciájának további javítására különösen **a vállalkozók adózása, valamint a különböző kedvezményes adózási formák konszolidációja és a kedvezmények logikájának egyszerűsítése** terén látunk most lehetőséget.

1. táblázat: Kiemelt jövedelemkategóriák adózásának áttekintése 2023-ban

Adónem	Szja	Szoc. ho	TB járulék		Min. szocho/járulékalap	Váll. szja/tao	EKHO mváll.	Egyéb adó*
			Ny. jár.					
Munkaviszony (általános szabályok)	X	X	X					
Közfoglalkoztatás	X	X	X					
Megbízás	X	X	X					
Diákmunka	X							
Nyugdíj melletti munkaviszony	X							
Saját jogú nyugdíjas foglalkoztatása közérdekű nyugdíjasszövetkezetben	X							
(Szociális) Szövetkezeti jogviszony	X		X					
Fémkereskedelmi engedélyköteles anyag értékesítése	X							
Vadon gyűjtött termék, termény értékesítése	X							
Egyéb jövedelem	X	X						
Felhasználási díj			X					
Fogyasztótól kapott borra való								
EKHO	Általános						X	
	Nyugdíjas (kisebb kulcs)						X	
	Sportoló (magasabb érték.)						X	
Házkörüli munka							1,000 Ft/hó	
Egyszerűsített foglalkoztatás	Mezőgazdasági idénymunka							1,200 Ft/nap
	Turisztikai idénymunka							1,200 Ft/nap
	Alkalmi munka							2,300 Ft/nap
	Filmipari statiszta							7,000 Ft/nap
Fizetővendéglátó tételes átalányadója							38,400 Ft/szoba	
Östermelő – átalányadózó	Biztosított	határ felett	határ felett	X	X			
	Nem biztosított	határ felett	határ felett					
	Nyugdíjas	határ felett						
Östermelő – tételes költségelszámoló	Biztosított	X	X	X	X			
	Nem biztosított	X	X					
	Nyugdíjas	X						
Egyéni vállalkozó – átalányadózó	Főfoglalkozású	határ felett	határ felett	határ felett	X			
	Mellékállású, nyugdíjas	határ felett	határ felett	határ felett				
	Nyugdíjas (kiegészítő tevékenységű)	határ felett						
Egyéni vállalkozó – tételes költségelszámoló, kivét	Főfoglalkozású	X	X	X	X			
	Mellékállású, nyugdíjas	X	X	X				
	Nyugdíjas (kiegészítő tevékenységű)	X						

Adónem	Szja	Szoc. ho	TB járulékok		Min. szocho/járulékalap	Váll. szja/tao	EKHO mváll.	Egyéb adó*
			Ny. jár.					
Egyéni vállalkozó – tétéles költségelszámoló, vállalkozói jövedelem és osztalékalap	X	X				X		
KATA								50,000 Ft/hó
Társas vállalkozói kivét	Főfoglalkozású	X	X	X	X			
	Mellékállású, nem nyugdíjas	X	X	X				
	Nyugdíjas (kiegészítő tevékenységű)	X						
Cafeteria	Béren kívüli juttatás	X	X					
	Egyes meghatározott juttatás (1,18-szoros alap)	X	X					
	Adómentes							
Ingatlan bérbeadása	X							
Különadózó jövedelmek	Termőföld értékesítése	X						
	Ingatlan értékesítése	X						
	Vagyoni értékű jog értékesítése	X						
	Ingó vagyontárgy értékesítése	X						
	Termőföld bérbeadása	X						
	Kamat	X	átmenetileg					
	Tartós befektetés	X						
	Privatizációs lízing	X						
	Csereügylet	X						
	Ellenőrzött tőkepiaci ügylet	X						
	Kriptovaluta	X						
	Árfolyamnyereség	X	ért. határig				cég szintjén	
	Osztalék	X	ért. határig				cég szintjén	
	Értékpapír-kölcsönzés	X	ért. határig					
Vállalkozásból kivont jövedelem	X	ért. határig						
Pénzbeli tb- és családtámogatási ellátások	Cseesemőgondozási díj (CSED, régi TGYÁS)	X						
	Táppénz	X						
	Gyermekgondozási díj (GYED)	X		X				
	Gyermekgondozást segítő ellátás (GYES)			X				
	Gyermeknevelési támogatás (GYET)			X				
	Családi pótlék							
	Anyasági támogatás							
Szociális ellátások	Ápolási díj			X				
	Egészségkárosodási és gyermekfelügyeleti támogatás							
	Foglalkoztatást helyettesítő támogatás							
Munkanélküliségi ellátások	Időskorúak járadéka							
	Álláskeresési járadék	X		X				
Saját jogú nyugellátás	Nyugdíj előtti álláskeresési segély			X				
Egyéb, nem adóköteles juttatások	Hallgatói ösztöndíj							
	PhD ösztöndíj							
Adómentes jövedelmek								

*Az egészségügyi szolgáltatási járulékok nem a jövedelem típusához kötődik, így ezt a táblázat nem tartalmazza

Vízió

A jelen munkacsoporti jelentés fókuszában a gyorsan elérhető, széles kört érintő intézkedések szerepelnek, szükséges azonban hosszútávú, stratégia víziók meghatározására is, amelyet a z aktuális módosítások során mindig szem előtt kell tartani. Távlati célként meghatározható, hogy a különböző jövedelemkategóriákat az adótörvény (a jelenlegi összevont jövedelem fogalmához hasonlóan) csupán néhány nagy, egységesen hivatkozható és közösen szabályozható gyűjtőkategóriába foglalja. A gyűjtőkategóriák részelemeiként továbbra is szükséges lehet egyes jövedelemtípusok és azokra vonatkozó részletszabályok definiálása (pl. a jövedelem kettős adóztatási egyezmények szempontjából történő besorolása, illetve speciális

tulajdonságaiból fakadóan az adóztatás időzítése terén), ugyanakkor – így pl. az azonos kategóriába tartozó jövedelmeket terhelő adónemek köre és mértéke, illetve a különböző kedvezmények érvényesíthetősége terén – a szabályok egységesen kerülhetnének meghatározásra. Ez a megközelítés jelentős mértékben növelné a szabályozás átláthatóságát és hozzájárulhatna a szabályrendszer stabilizációjához is, ugyanakkor ebben a formájában csak egy új személyi jövedelemadó törvény megalkotása során lenne megvalósítható, ami jelentős szabályozási erőforrásokat és hosszabb előkészítést, illetve felkészülési időt igényel annál, mint ami a jelen munkacsoport rendelkezésére áll.

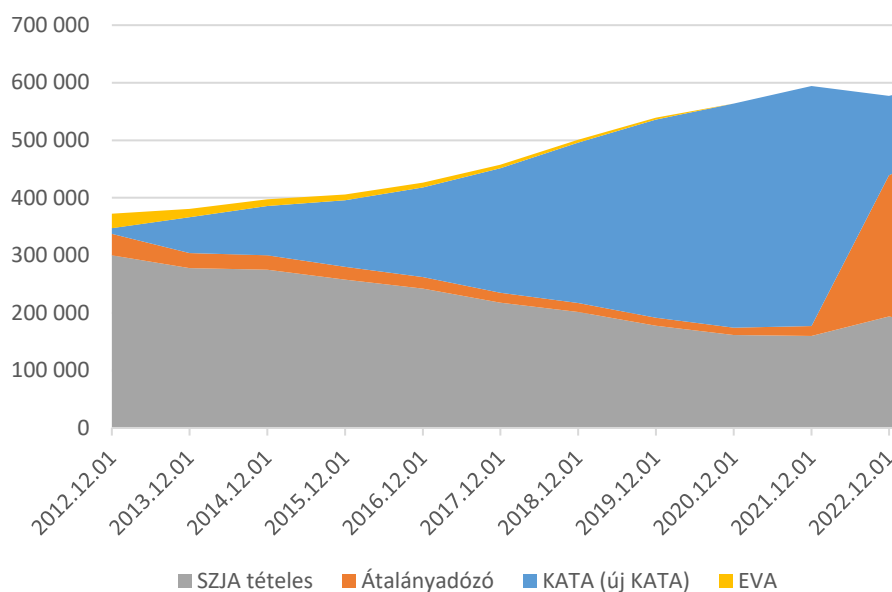
Egyéni vállalkozók adózásának egyszerűsítése

Helyzetértékelés

Az elmúlt években bevezetett egyszerűsített adózási formák hatására jelentős mértékben csökkent az általános szabályok szerint (azaz tételes költségelszámolás alapján) adózó egyéni vállalkozók száma. Ez döntően két egyszerűsített adózási forma térnyerésének volt köszönhető:

- A kisadózók tételes adója (kata) tételes adózási forma, amely meghatározott értékhatárig (jelenleg 18 millió Ft-ig) minden százalékos adóterhet egy tételes (havi 50 ezer Ft-os) adóteherrel vált ki. Az adónemet választók száma egészen annak 2022-es átalakításáig dinamikusan növekedett, nem csupán az egyéni vállalkozók, hanem a korábbi munkavállalók körében is. Az adónemet választók száma így 2021 végére a 400 ezer főt is meghaladta. Az adóalapokat is mindinkább veszélyeztető folyamatok 2022-ben szükségessé tették az adónem átalakítását, aminek legfontosabb eleme az volt, hogy a kata csak főállásban választható, illetve a katasok kizárólag magánszemélyektől szerezhetnek bevételt. Az átalakítást követően a kata szerint adózók száma valamivel több mint 130 ezer főre csökkent.
- Az átalányadózás korábban is létezett, ugyanakkor annak 2022-es átalakítása révén ez az adózási mód sokkal vonzóbbá vált. Az adónem a bevételek és egy a bevételek százalékában meghatározott átalányköltség különbségeként határozza meg az adó alapját, ami szja, szocho és járulékkerhet is visel. Az adónem átalakítása során a tevékenységektől függő költséghányadok száma háromra csökkent (40, 80 és 90 százalék), és létrejött egy adómentes jövedelemsáv is. Így mindaddig, amíg az átalányköltséggel csökkentett jövedelem nem éri el az éves minimálbér felét, az átalányadózóknak nem keletkezik adóköteles jövedelme. Bár a KATA 2022-es átalakítását követően az érintettek egy kis része az általános szabályok szerinti adózáshoz tért vissza, döntő többségük az átalányadózást választotta.

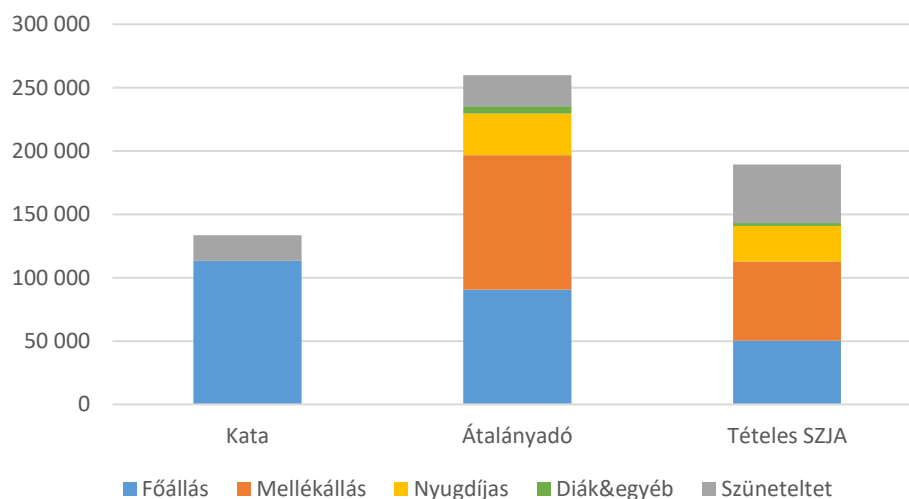
1. ábra: Egyéni vállalkozók összetétele adózási mód szerint

Forrás: NAV

A fennmaradó, általános szabályok szerint működő adózói kör jelentős része is a főállása mellett melléktevékenységként, vagy nyugdíjasként folytat egyéni vállalkozói tevékenységet.

2. ábra: Egyéni vállalkozók összetétele adózási mód és munkavégzés jellege szerint

Forrás: NAV

Az általános szabályok szerint adózók bevétel szerinti megoszlását vizsgálva az is látható, hogy nagy részük csak kis volumenű tevékenységet folytat: 2021-ben a pozitív bevételt bevalló adózók körülbelül fele 2 millió, mintegy 2/3-a pedig 5 millió Ft alatti bevételre tett szert. Ennek alapján valószínű, hogy ebben a körben sokaknak anyagilag megérné az egyszerűbb adózási módok választása, és az adózók jelentős hányada csupán megszokásból nem választott még más adózási módot. (Bár az átalányadózás kedvezőbbé tételére csak 2022-től került sor, a kör legnagyobb része ezt követően is maradt az általános szabályoknál.) A magasabb bevételű

adózók ugyanakkor jellemzően igen magas költséghányadot mutatnak ki, a vállalkozói szja alap ebben a körben átlagosan jóval a bevételek 10%-a alatt alakul.

2. táblázat: általános szabályok szerint adózó egyéni vállalkozók bevételi megoszlása

intervallum bevétel alapján	nincs kivétje (véltetően mellékállású)				van kivétje (véltetően főállású)				65 feletti (véltetően nyugdíjas)			
	ezer fő	poz. váll.szej a alap (e Ft)	bevétel (e Ft)	ktsg- hány ad (%)	ezer fő	poz. váll.szej a alap (e Ft)	bevétel (e Ft)	ktsg- hány ad (%)	ezer fő	poz. váll.szej a alap (e Ft)	bevétel (e Ft)	ktsg- hány ad (%)
0-2 millió	39.4	110	610	82%	3.7	73	835	91%	8.7	62	791	92%
2-5 millió	8.0	548	3 162	83%	4.7	283	3 432	92%	3.4	20	3 235	99%
5-10 millió	4.3	950	7 181	87%	6.0	792	7 350	89%	2.2	379	7 131	95%
10-20 millió	3.3	1 407	13 900	90%	7.1	1 631	14 500	89%	1.8	694	14 100	95%
20-30 millió	1.4	2 007	24 500	92%	4.4	2 528	24 700	90%	0.9	1 280	24 600	95%
30-40 millió	0.8	2 996	34 700	91%	2.9	3 156	34 700	91%	0.7	1 581	34 800	95%
40-50 millió	0.5	3 382	44 800	92%	1.9	3 971	44 600	91%	0.4	2 967	44 400	93%
50-60 millió	0.3	3 133	54 500	94%	1.4	4 496	54 800	92%	0.2	2 487	54 600	95%
60-70 millió	0.2	4 135	64 800	94%	0.9	5 379	64 700	92%	0.2	3 857	65 100	94%
70-80 millió	0.2	3 922	74 900	95%	0.7	5 771	75 000	92%	0.1	3 935	74 900	95%
80-90 millió	0.1	5 412	84 500	94%	0.6	6 684	84 900	92%	0.1	3 081	85 400	96%
90-100 millió	0.1	4 235	94 600	96%	0.5	6 821	94 900	93%	0.1	3 780	94 300	96%
100+ millió	0.8	12 308	262 000	95%	3.9	1 393	270 000	99%	0.8	10 999	267 000	96%
Összesen	59.3	645	8 353	92%	38.6	1 906	46 565	96%	19.7	886	19 852	96%

Míg az egyéni vállalkozók adózásának szabályrendszere elsődlegesen azokra a társaságoktól intuitívan jól elkülöníthető vállalkozókra kellene, hogy fókuszáljon, akik tevékenységüket természetes személyként saját maguk végzik, és a fentiek tanulsága szerint a gyakorlatban is elsősorban ez a kör választja ezt az adózási formát, a magyar adórendszer az egyéni vállalkozói kört alapvetően „kvázi társaságként” adóztatja. Amellett, hogy ez a megközelítés alapvetően idegen a személyi jövedelemadózás alapvető logikájától, számos olyan absztrakciót is szükségessé tesz, ami a fenti kör esetében csak nehezen értelmezhető, ugyanakkor jelentősen növeli a szabályrendszer komplexitását és komoly adóoptimalizálási lehetőségeket is teremt (pl. kivét és nyereség különválasztása, komplex költségelszámolási szabályozás). Ismereteink szerint a hazai megközelítés a nemzetközi gyakorlatban sem számít elterjedtnek, a nem társaságként működő egyéni vállalkozók jellemzően egyszerűbben, nagyjából az önálló tevékenységre vonatkozó szabályozáshoz hasonló rendszer mentén adóznak.

A fentiek alapján összességében úgy látjuk, hogy az általános szja szerinti egyéni vállalkozói adózás szabályai az érintett kör túlnyomó többségének igényeihez képest szükségtelenül bonyolultak. (Az elérhető adatok szerint az adókedvezmények közül pl. a legtöbbek által használt fejlesztési tartalékot és kisvállalkozói kedvezményt is csak egy szűk, néhány ezer fős kör érvényesíti, míg más kedvezmények legfeljebb pár száz egyéni vállalkozót érintenek.) Eközben az egyéni vállalkozók azon szűkebb köre – azaz az egyéni vállalkozóként működő nagyobb vállalkozások – számára, ahol a fenti megközelítés valódi értelmet nyer, szükség esetén továbbra is elérhető alternatíva az egyéni cég vagy egy társas vállalkozás alapítása, és így valódi társaságként, a társasági adó vagy a kisvállalati adó szabályai szerinti adózás. Ezért – a nemzetközi példákat is megvizsgálva – célszerűnek látjuk a szabályozás átfogó felülvizsgálatát és jelentős egyszerűsítését. Az egyszerűsítés során figyelemmel kell lenni arra, hogy az a nagyobb, több foglalkoztatottal is rendelkező egyéni vállalkozások számára se jelentsen jelentős nehézségeket, de elsősorban a többség, azaz a vállalkozói tevékenységet természetes személyként önállóan – jelentős eszközérték- és alkalmazotti létszám nélkül – végző vállalkozói kör igényeiből érdemes kiindulni.

Javaslatok

A szabályozás koncepcionális egyszerűsítése

Az egyéni vállalkozások adózására vonatkozó szabályozás **koncepcionális egyszerűsítésére** a munkacsoport több lehetséges irányt is megvizsgált, amelyeket az alábbiakban mutatunk be.

1. Az általános szabályozás drasztikus egyszerűsítése

Az egyéni vállalkozások általános (tétel költségszámoláson alapuló) adózásának egyszerűsítésére két szempont mentén látunk lehetőséget:

- Az egyéni vállalkozók „kvázi társaságként” való adóztatásának, azaz a bérként adózó kivét, a nyereségként adózó vállalkozói szja-alap, illetve az osztalékként adózó vállalkozói osztalékalap különválasztásának megszüntetése, egységes adóalap-definíció kialakítása a bevétel és a költségek különbözete alapján.
- A költségszámolási szabályok jelentős egyszerűsítése. Javaslatunk alapján így az egyéni vállalkozók esetében egyszerűsödne az értékcsökkenési szabályok; a beszerzett – kizárólag üzleti célú – tárgyi eszközök az üzembe helyezés évében egy összegben lennének levonhatóak az adóalapból. Amennyiben az egyösszegű leírás az eszköz beszerzésének évében negatív adóalapot eredményez, az a következő években az elhatárolt veszteségre vonatkozó általános szabályok szerint lenne érvényesíthető. (Ez a változtatás és az, hogy az átalakítással a veszteség már nem csak a – megszűnő – vállalkozói szja alapjával, hanem a teljes jövedelemmel szemben érvényesíthető, indokolhatja az elhatárolt veszteség felhasználására vonatkozó korlátozások bizonyos mértékű szigorítását.)

Javaslatunk szerint a személyi jövedelemadó és a szociális hozzájárulási adó a fenti módon meghatározott jövedelem teljes összegét egységesen terhelné, a szociális hozzájárulási adó esetében is megtartva egy minimálbérhez kötött minimum adóalapot. Az szja- és szocho alap kiszámításához a jövedelmet – a sok más jövedelem esetében alkalmazott megoldáshoz hasonlóan – egy szorzó segítségével nettósítani kellene a szociális hozzájárulási adó összegével, vagyis a saját szociális hozzájárulási adót nem költségként, hanem ilyen formában lehetne figyelembe venni.

A járulékkerhek tekintetében ugyanakkor kétféle megoldási irányt is lehetségesnek látunk:

- Az egyik lehetséges megoldás szerint a teljes szja-alap járulékalapot képezne. Ennek előnye, hogy a vállalkozók nagyobb összeggel járulnának hozzá a társadalombiztosítási bevételekhez, cserébe pedig magasabb ellátási jogosultságot is szereznének. Hátránya ugyanakkor, hogy az érintettek egy részének közterhei számottevően növekednének. (Ilyenek azok a nem nyugdíjas egyéni vállalkozók, akik a vállalkozói kivét mellett vállalkozói szja-alapot is bevallanak.) További nehézséget jelent, hogy mivel a járulékok esetében a havi kötelezettség jelenti az ellátások alapját, a végső járulékkötelezettséget jól közelítő évközi előlegszabályok kialakítása lenne szükséges. Egy lehetséges megoldás, ha az átalányadózás jelenlegi szabályozásában is alkalmazott negyedéves göngyölítéses előleg-meghatározást írjuk elő mind a járulék, mind az szja és szocho tekintetében (az éves minimálbér feléig terjedő mentesség kivételével). A megoldás előnye, hogy egységessé tenné az átalányadózó és tétel költségszámolást

alkalmazó vállalkozókra vonatkozó szabályozást, ugyanakkor az utóbbi körben jelentősen növelné az adminisztrációs terheket.

- A másik lehetséges megoldás szerint a járulékokat a főállású adózók esetében a minimálbérig kellene kötelezően megfizetni, és a mellékállású adózók esetében is egy tételes járulékalap kerülne meghatározásra. A járulékszabályozás más rendelkezéseire igazodva az utóbbi összege a minimálbér 30 százaléka lehetne. (Efölött felvethető, hogy magasabb járulékalap választására is lehetőség nyíljon.) A javaslat előnye, hogy az érintettek közterhei így csak kisebb mértékben változnának a jelenlegi helyzethez képest. (Mivel a javaslattal automatikusan megszűnne az érintettek osztalék utáni szociális hozzájárulási adó kötelezettsége és a minimálbértől eltérő minimális adóalap-meghatározási szabályok is, a főállású egyéni vállalkozók jelentős része esetében még csökkennének is.) Emellett ez a megoldás egyszerűbb adminisztrációval is járna, mivel a tételes havi járulék összege egyszerűen meghatározható, míg az szja és a szocho esetében – megfelelő előlegszabályok mellett – biztosítható az éves elszámolás lehetősége. Amennyiben az adózó az adott időszakban nem él a járulék összegének csökkentését eredményező lehetőségekkel (pl. családi járulékkedvezmény, táppénz), a tételes járulék összege külön havi bevallás benyújtása nélkül, kivetéssel is megállapítható. A megközelítés hátránya ugyanakkor, hogy a vállalkozók túlnyomó többsége így továbbra is csak a minimálbér összege után lenne jogosult társadalombiztosítási ellátásokra akkor is, ha a bevallott jövedelme ennél jóval magasabb. (Ez azonban az általános szabályok szerint adózó egyéni vállalkozók túlnyomó többsége esetében jelenleg is igaz.)

2. Az általános szabályozás eltörlése az átalányadózás szabályainak felülvizsgálata mellett

A fentiek alternatívájaként felmerült a tételes költségelszámolás lehetőségének teljes megszüntetése is. Ebben az esetben egyéni vállalkozóként kizárólag átalányadózásra lenne lehetőség. A megoldás jelentős mértékben hozzájárulna a szabályozás egyszerűsítéséhez, ugyanakkor számos kezelendő problémát felvet.

Így ha minden egyéni vállalkozó átalányadózásra lenne kötelezett, úgy megfelelő átmeneti rendelkezésekre lenne szükség a jelenleg költségelszámolást alkalmazó vállalkozói kör által érvényesített bevételcsökkentő kedvezmények, a kisvállalkozások adókedvezménye, illetve a veszteségelhatárolás miatti adózási következmények rendezése miatt.

Szükséges lenne az átalányadózás értékhatárának megemlése vagy megszüntetése, illetve az alkalmazható költségnyadok felülvizsgálata is. A költségnyadok körültekintő és méltányos meghatározása elengedhetetlen lenne akkor, ha a valós költségek figyelembevételére többé az adózók választása alapján sem lenne lehetőség, ugyanakkor az ehhez szükséges háttérelmzés időigénye várhatóan nem tenné lehetővé a jogszabályváltozás 2024-es hatálybalépését.

A költségvetési bevételek egyenletes biztosítása érdekében szükség lenne az átalányadóban biztosított adóalapmentesség időben egyenletes érvényesíthetőségének megteremtésére.

Míg valamilyen értékhatár megtartása az adóalap védelme érdekében szintén indokolt, egy ilyen megoldás a legnagyobb bevétellel rendelkező entitásokat automatikusan társas vállalkozási formába kényszerítené, továbbá az egyéni vállalkozási forma mellett megszüntetné a valós költségek figyelembevételével történő adózás lehetőségét. E két tényező elvszerűsége és méltányossága kérdéses lehet.

Mindezek alapján az első pontban bemutatott, a tételes költségelszámolás lehetőségét megtartó, de azt jelentős mértékben egyszerűsítő megközelítést látjuk célravezetőbbnek. Bár ezt a javaslatot rövidtávon megvalósíthatónak látjuk, a szabályozás elfogadását és kihirdetését követően célszerű lehet kellő felkészülési időt biztosítani az érintettek számára.

A társas vállalkozási formákra való áttérés megkönnyítése

Bármely fenti megoldás választása esetén lennének olyan vállalkozók, amelyek – akár jogi kötelezettség miatt, akár gazdasági okból – társas vállalkozási formára térnének át. Erre tekintettel szükséges mindazon szabályok áttekintése is, amelyek az átalakuláshoz kapcsolódnak, az azzal járó terhek minimalizálása érdekében. Az egyéni vállalkozók társasággá alakulását gátló kötelezettségek tárgykörébe tartozik az illeték kötelezettség. Amennyiben az egyéni vállalkozások jövedelemadózásának átalakítása bizonyos adózók társas formába terelését fogja eredményezni, e folyamat megkönnyítése érdekében méltányos lenne a fenti szabályozás legalább egyszeri, átmeneti könnyítésével lehetővé tenni az áttérést az érintettek számára.

A minimális szocho- és járulékfizetési kötelezettségre vonatkozó szabályok finomítása

A vállalkozási tevékenységük mellett főállással (azaz legalább 36 órás munkavisztonnyal) nem rendelkező vállalkozók havonta legalább a minimálisan előírt alap után meg kell, hogy fizessék a szociális hozzájárulási adót és a járulékokat. Ez nem csupán az adóalapok védelme érdekében szükséges, de a minimális szociális biztonság megteremtéséhez is, hiszen érdemi járulékbefizetések hiányában az érintettek csupán alacsony összegű nyugdíjra és más társadalombiztosítási ellátásokra lennének jogosultak. Ugyanakkor ebben a szabályrendszerben nem létezik megfelelő adózási forma azoknak, akik bár nem rendelkeznek főállással a vállalkozási tevékenységük mellett, de a vállalkozói jövedelmük huzamosabb ideig ténylegesen a minimálbér alatt marad, és ezáltal nem képesek kitermelni a minimumjárulékot is magukban foglaló adóterheket. E körbe tartozhatnak számos érzékeny csoport tagjai (például akik gyermekeikre vagy beteg családtagjaikra tekintettel nem tudnak főállást vállalni, ugyanakkor néhány órában szívesen kiegészítenék a jövedelmüket valamilyen önállóan végezhető tevékenységgel), illetve az induló vállalkozások is, akik a kezdeti időszakban nem érnek el kellően magas bevételt.

Az érintettek közül, a csak magánszemélyeknek értékesítők számára továbbra is érdemi belépési költséggel járó, de az általános szabályoknál olcsóbb adózási alternatívát nyújt a KATA, a megbízásra, nem rendszeresen dolgozók pedig működhetnek adószámos magánszemélyként, ugyanakkor ezek a konstrukciók számos hátránnyal rendelkeznek mind a vállalkozók, mind a gazdaság szempontjából. Alapvető hibáik, hogy nem neutrálisak a tevékenységre nézve, ellenősztözzik a növekedést, és ezáltal nehezítik azt is, hogy az érintettek érdemi ellátási alapra tegyenek szert.

A magánszemélyek vállalkozóvá válásának és növekedésének támogatása érdekében ugyanakkor vizsgálendő annak lehetősége, hogy bizonyos esetekben lehetőség nyíljon a minimum járulékszabályok áttörésére. Így bizonyos jól körülhatárolt esetekben (pl. anyasági, ápolási ellátásokban részesülők esetében) felvethető, hogy az ellátás időtartamára – a 36 órás munkavisztonnyal rendelkezőkhöz hasonlóan – mentesüljenek a minimum járulékszabályok alól. Emellett – a munkaerőpiacra lépők kedvezményének analógiájára, de személyenként csupán egyszeri lehetőségként – az induló vállalkozások számára is felvethető egy átmeneti szociális hozzájárulási adó kedvezmény bevezetése, ami a kezdeti időszakban csökkenti a vállalkozás fix adóterheit.

Egyszerűsített adózási formák konszolidációja

Helyzetértékelés

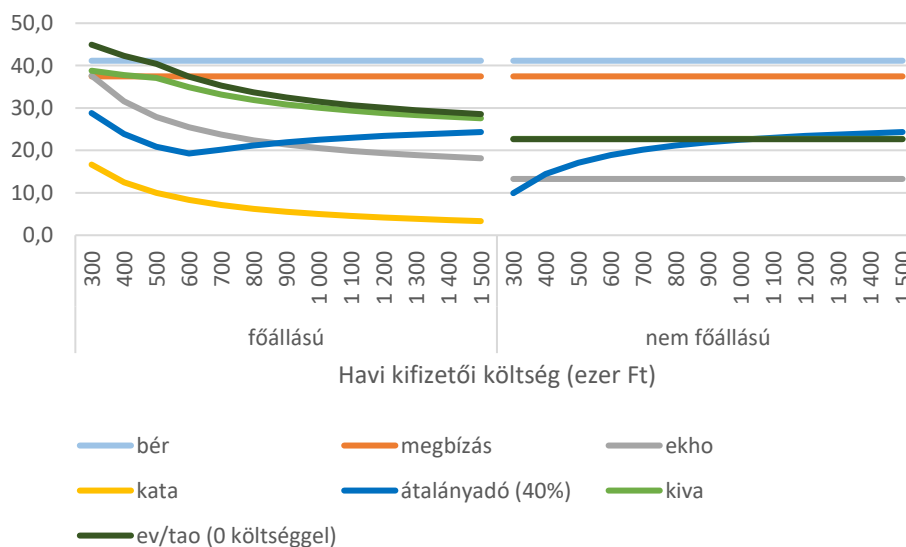
A nem munkaviszonyban foglalkoztatottak jelenleg számos konstrukció közül választhatnak, ami mellett a bérnél kedvezőbb adóékkal tehetnek szert jövedelemre. Ezek egyik része bizonyos, általában szerényebb jövedelmek számára határoz meg valamilyen tételes adóterhet, míg a másik része egy a munkabérnél kedvezőbb százalékos terhet jelent. Mivel ezek a jövedelmek tipikusan nehezebben ellenőrizhetők, kedvezményes adózásuk fenntartása a továbbiakban is indokolt lehet, ugyanakkor a rájuk vonatkozó, egymástól eltérő szabályrendszerek jelentős mértékben rontják az adórendszer átláthatóságát anélkül, hogy ez bármely érintett szereplő (adózó, hatóság, jogalkotó, költségvetés) számára előnyt jelentene.

A létező speciális rezsimek az adó mértékét általában tételesen vagy a bevételek százalékos arányában határozzák meg.

A tételes konstrukciók esetében jellemző, hogy az adótételek automatikus valorizációja nem biztosított, így azok mára többnyire az eredetileg szándékoltnál is nagyobb adóelőnyt biztosítanak az érintett kör számára.

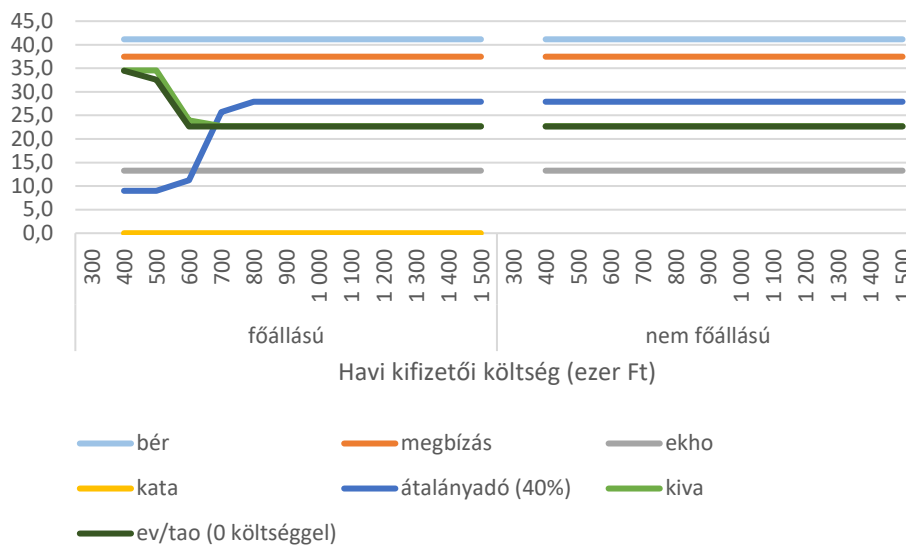
A százalékos konstrukciókban az átlagos, és főképp a marginális adóterhelés a teljes kifizetői költség arányában nézve jellemzően valamivel az osztalék adóterhe (22,7%) fölött, de számottevően 30% alatt marad. Ugyanakkor igen eltérő, hogy az egyes adózási formák kik számára és milyen értékhatárokkal érhetőek el, és a különböző jövedelemszinteken is változhat, hogy éppen melyik megoldás választása éri meg legjobban. Ezek az adómértékek általában nem tekinthetőek aránytalanul kedvezőnek, így ilyen jellegű egyszerűsített adófajták fenntartása hosszabb távon is indokolt lehet. Az ugyanakkor kérdéses, hogy valóban szükséges-e ennyiféle technikai megoldás nagyjából ugyanazon adóelvonási szint biztosítása érdekében.

3. ábra: Átlagos adóék különböző adózási formák mellett (%)

Forrás: PM számítás

4. ábra: Marginális adóék különböző adózási formák mellett (%)

Forrás: PM számítás

Felvethető a különböző speciális adózási formák megszüntetése, amire egyes minimális bevétellel járó fizetési kötelezettségek kivezetése, illetve az adórendszerben jelenleg is elérhető más alternatívák felkínálása jelenthet megoldást.

Javaslatok

A ház körüli munka adózásának átalakítása

A ház körüli munka az szja, szocho és járulék esetében jelenleg nem jár közteherfizetési kötelezettséggel, ugyanakkor havi 1000 Ft-os regisztrációs díjhoz kötött. A regisztrációs díjból a költségvetésnek makrogazdasági léptékkel elhanyagolható összegű bevétele származik, így felvethető a díjfizetési kötelezettség eltörlése. Mivel ellátási jogosultságot a megfizetett regisztrációs díj ebben a körben jelenleg sem biztosít (természetbeni egészségügyi ellátásra az érintettek – amennyiben más jogcímen nem jogosultak rá – az egészségügyi szolgáltatási járulék megfizetésével szerezhetnek jogosultságot), a módosítás nem igényli az ellátási szabályok módosítását sem.

Az egyszerűsített foglalkoztatási szabályok integrálása az adótörvényekbe

Az egyszerűsített foglalkoztatás munkajogi szabályrendszerének fenntartása mellett célszerű lenne a tételes adókötelezettség szociális hozzájárulási adóvá alakítása, azt követően, hogy az adómérték már egy valorizálódó értékben fizetendő közteherként kerül megállapításra. (A tételes adómérték 2022-től már a minimálbér alakulásához kötötten valorizálódó.)

A jogszabályok kisebb módosításával megvalósítható egyszerűsítő lépések

Helyzetértékelés

Míg az előző fejezetekben javasolt módosítások az adótörvények egyes fejezeteinek teljes átírását teszik szükségessé, az alábbiakban további olyan részterületeket azonosítunk, amelyek esetében koncepcionális, de a vonatkozó szabályozás csupán részleges átírását igénylő egyszerűsítésre látunk lehetőséget. Ezeknek a javaslatoknak egy része rövid távon is

megvalósítható, más esetekben azonban részletesebb kidolgozást igényelhetnek az érintett terület képviselőinek bevonásával. Utóbbiak megvalósítását csak egyéves időtávon látjuk lehetségesnek.

Emellett törekedtünk az adórendszer olyan részletszabályainak azonosítására is, amelyek „történelmi örökségként” bonyolítják az adórendszert, a mai adózási környezetben azonban a korábbi formájukban való fenntartásuk már nem feltétlenül indokolt. Ezeknek a szabályoknak a kivezetését legtöbbször csak a változásokhoz való alkalmazkodás egyszeri költségei, illetve a status quo megőrzése gátolják. Emellett egyes részletszabályok kivezetése érdemi (bár makrogazdasági szinten többnyire nem jelentős) költségvetési bevételekieséssel is járhatna. A munkacsoport ezért igyekezett feltérképezni azokat a részletszabályokat is, amelyek módosításával, eltörlésével az adózás koncepcionális átalakítása és a jogszabályok jelentős módosítása nélkül is egyszerűsíthető lenne. Ezek a módosítások döntően nem igényelnek alaposabb előkészítést, így azok könnyen megvalósíthatóak jövő évtől. Ugyanakkor amennyiben a javaslat érdemi bevételekieséssel jár, az időzítést költségvetési megfontolások is befolyásolhatják.

Javaslatok

Szociális hozzájárulási adó minimum 112,5 százalékos szorzójának eltörlése

Az adókötelezettségek számítását érdemben bonyolítja, ugyanakkor viszonylag csekély költségvetési többletbevételt jelent, hogy a vállalkozók a szociális hozzájárulási adót (illetve a kisvállalati adót) legalább a minimálbér 112,5 százaléka után kell, hogy megfizessék. A szorzó bevezetését az egységes szociális hozzájárulási adó bevezetésének évében az indokolta, hogy akkor a nyugdíjbiztosítási terheket a minimálbér 100 százaléka, míg az egészségbiztosítási terheket annak 150 százaléka után kellett megfizetni, amelyek súlyozott átlagaként a 112,5 százalékos szorzó adódott, így az átalakítás bevételsemlegessége a szorzó bevezetésével volt biztosítható. Ugyanakkor a munkavállalói terhek esetében ezek a szabályok a későbbiekben eltörlésre kerültek (illetve ezek összevonására is sor került), így azokat már egységesen a minimálbér után kell megfizetni. A szorzó fenntartása ugyanakkor jelentős mértékben bonyolítja a várható adóterhek kiszámítását és csökkenti a szabályozás átláthatóságát.

A minimális járulékfizetési kötelezettség eredeti célja, hogy a főállású vállalkozók legalább a jövedelmük egy minimális része után bérként adózzanak, ami egyrészt korlátozza a vállalkozók legális adóoptimalizálási lehetőségeit, másrészt biztosítja az érintettek minimális ellátási jogosultságát is. Az elmúlt években ugyanakkor a minimálbér dinamikus emelkedésével a minimum járulékfizetési kötelezettség is jelentős mértékben nőtt, míg a kormány gazdaságfehérítő intézkedéseinek hatására az adóelkerülés is csökkent. A munkáltatói terhek csökkentése révén a szociális hozzájárulási adó bevételi súlya is mérséklődött, így jelentősen közeledett egymáshoz a munka és a nyereségből fizetett osztalék adóterhe is. A fennmaradó különbség nagy részét az eltérő járulékteher adja, aminek elkerülése ugyanakkor hosszabb távon a vállalkozónak sem érdeke, hiszen az a nyugdíjváromány csökkenését is maga után vonja. Így a 112,5 százalékos szorzó megszüntetésének az elmúlt évek fejleményei is kedveznek.

Mindezek nyomán javasoljuk, hogy a jövőben a vállalkozóknak a szociális hozzájárulási adót (illetve a kisvállalati adót) is csak a minimálbér 100%-a után kelljen megfizetniük. A javaslat költségvetési bevételekieséssel jár, ennek mértéke azonban csupán 5-6 Mrd Ft-ra becsülhető, míg a javaslatnak köszönhetően az adózási szabályok egyszerűbbé és közérthetőbbé válnának. Ráadásul ez és a következő pontban jelzett módosítás azt is biztosíthatná, hogy az érintett kör túlnyomó többsége az egyéni vállalkozókra vonatkozó adózási szabályok tervezett átalakításának is nyertese legyen.

A béren kívüli és egyes meghatározott juttatások szabályozásának egységesítése

Figyelemmel arra, hogy jelenleg már csak egyfajta béren kívüli juttatásként nevesített juttatás létezik a személyi jövedelemadórendszerben, a SZÉP Kártya (két marginális béren kívüli juttatási lehetőség van emellett: szakszervezeti üdültetés, és a szövetkezet közösségi alapjából történő juttatás), felvethető a béren kívüli juttatás és az egyes meghatározott juttatás közterhének egységesítése.

A kétféle jövedelemkategória adózásában a gyakorlati eltérést az jelenti, hogy míg az egyes meghatározott juttatások esetében a szociális hozzájárulási adó és a személyi jövedelemadó alapja a juttatás értékének 1,18-szorosa (mivel az adóalap lényegében „felbruttósításra kerül” a személyi jövedelemadó összegével, hiszen $1/(1-0,15)=1,18$), a béren kívüli juttatások esetében nem kell ilyen szorzószámot alkalmazni. Mivel a személyi jövedelemadó a bruttó juttatás összegéből levonandó adónem, az adórendszer működési logikájába illeszkedő, elvszerű megoldást az egyes meghatározott juttatásokra vonatkozó 1,18-as szorzószámnak a béren kívüli juttatásokra való kiterjesztése jelentené, ami mintegy 20 Mrd Ft többletbevételt jelentene. (Felmerülhet ugyanakkor a szorzószám eltörlése is, ami 8-10 milliárd Ft bevételkiesést okozna a költségvetés számára.)

Béren kívüli juttatások, reprezentáció és üzleti ajándék bevallási időpontjainak módosítása

Egyes vállalati juttatásokkal kapcsolatban gyakorlati problémaként jelentkezik a havi elszámolási kötelezettség. Akár az egyes reprezentációs tételek, vagy számla ellenében elszámolható munkavállalói juttatások esetében jelentősen megnehezíti a bérszámfejtés feladatát, hogy az egyes számlák sokszor nem állnak időben rendelkezésre, így azok vagy csak jelentős erőfeszítések árán tudnak bekerülni az adott havi számfejtésbe (amelynek határideje a következő hónap 12. napja), vagy sok esetben utólag, a következő havi számfejtésben sikerül csak azokat kezelni.

Emellett egyes - jövedelemadó alól nem mentesíthető - jóléti szolgáltatások esetében azok nyújtója egy harmadik fél. Ilyenkor előfordul, hogy a munkáltatók a vonatkozó számlákat csak a megállapodott elszámolási időszak (hónap, negyedév) végét követően kapják meg. Azaz, amikor a dolgozók elkezdik igénybe venni az adott szolgáltatást, - az átalánydíjas, visszamenőleges korrekciós fizetési kötelezettséggel nem járó megállapodások kivételével – a juttatás értékét még nem lehet megállapítani.

A fentieket figyelembe véve megfontolandó, a költségvetési szempontokat is szem előtt tartó kompromisszum lehet ezeknek a tételeknek a negyedéves elszámolás melletti bevallása és adóztatása, illetve annak biztosítása, hogy a fenti esetekben az adófizetési kötelezettség csak a számla rendelkezésre állását követően jelentkezzen. Általános megoldást az jelentene a fenti problémákra, ha a negyedéves elszámolási kötelezettség az összes béren kívüli és egyes meghatározott juttatásként adózó tételre egységesen kiterjedne. Ez különösen igaz a béren kívüli és egyes meghatározott juttatások szabályainak az előző pontban meghatározott egységesítése esetén, de ennek hiányában is egyszerűbb helyzetet teremt, hiszen jelenleg arra is van példa, hogy ugyanazon juttatás meghatározott összeghatárig béren kívüli juttatásként, míg afölötti része egyes meghatározott juttatásként adózik.

A SZÉP-kártya esetében emellett nehézséget jelent, hogy a juttatás összegét a munkáltatók sok esetben a bérszámfejtés során - a távolléteket, havi teljesítményt figyelembe véve - állapítják meg. Emiatt a vonatkozási időszakban nem tudják kifizetni a munkavállalók részére. Így pl. ha egy áprilisra vonatkozó juttatást csak május elején utalnak el, az nem április, hanem már május

havi adókötelezettséget eredményez. Így felvethető, hogy az adókötelezettség keletkezésének időpontja – a jelenlegihez hasonlóan – legkésőbb a juttatás időpontja legyen, de a munkáltatónak legyen lehetősége annak korábbi, a vonatkozó hónagra való bevallására és megfizetésére is. Ezzel a fenti esetben a kifizető áprilisra is teljesíthetné az adókötelezettségét, ugyanakkor pl. abban az esetben, ha a munkáltató több hónapra előre fizet ki SZÉP-kártyát, nem változna az adófizetési kötelezettség időpontja a jelenlegihez képest.

További felvetések

A munkacsoport ülésein további felvetések is megfogalmazódtak, amelyek a szabályozás kisebb módosításával segíthetik az adórendszer átláthatóbbá tételét. A munkacsoport így megfontolásra ajánlja az alábbi módosításokat is:

- A szocho-kedvezményeknél a kedvezmények alapjára vonatkozó fogalmi meghatározás nem egységes. Míg a megváltozott munkaképességű személyek utáni kedvezmény a hatályos szöveg szerint „a kifizetőt az őt a munkaviszonyra tekintettel terhelő adóból” vehető igénybe, a többi kedvezmény alapjának a meghatározásánál az “adó alapjának megállapításánál figyelembe vett, a munkavállalót terhelő közterhekkkel és más levonásokkal nem csökkentett (bruttó) munkabér” megfogalmazás szerepel. Ez utóbbi megfogalmazás több, munkaviszonyból származó, szocho-alapot képező jövedelmet is kizár a kedvezmény alól (pl. betegszabadság, végkielégítés), ami nem feltétlenül indokolt. Vizsgálendő a kedvezmények alapjának a kérdéses tételekkel való kibővíthetősége, a szabályozás egységessé tétele, ami valószínűsíthetően nem járna számottevő költségvetési bevételkieséssel, ugyanakkor egységesen lefedné a bérjellegű jövedelmeket.
- A jelenlegi szabályozás szerint csekély értékű ajándékot évente 1 alkalommal lehet adni egyes meghatározott juttatásként. Mivel egy munkáltató számos olyan apróságot adhat a munkavállalóknak (nőnap virág, mikulás csokoládé stb.), ahol a bérként történő kezelés adminisztrációt ró a kifizetőre, ezért felvethető a gyakoriságnak a korábbi 3 alkalomra történő emelése.